

**Lekebergs
kommun**

Datum:
2023-10-26

Ansvarig för revidering:
Socialnämnden

Fastställt av:
Kommunfullmäktige

Ansvarig tjänsteperson:
Fritidsutvecklare

Diarienummer:
KS 21-608

ANDTS-politiskt program för Lekebergs kommun 2024–2026

Policy

>Program

Plan

Riktlinje

Regler

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Syfte	3
Perspektiv i ANDTS-arbetet	3
Organisation ANDTS	4
Hälsfrämjande och förebyggande ANDTS-arbete	4
Mål för ANDTS	5
Lekebergs kommuns övergripande mål inom ANDTS-området 2022-2023 2024-2026	6
Utvärdering	6
Referenser	Fel! Bokmärket är inte definierat.

Bakgrund

Lekebergs kommuns ANDTS-politiska program 2024–2026 har tagits fram på uppdrag av Socialnämnden och är en revidering av det tidigare beslutade ANDTS-politiska programmet 2022–2023. Revideringarna har genomförts i enlighet med den nya nationella ANDTS-strategin 2022–2025, bland annat gällande den stärkta kopplingen till brottsförebyggande arbete och att även innefatta spel om pengar samt tobaks- och nikotinprodukter.

Riksdagens nationella ANDTS-strategi ”En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar (ANDTS) 2022–2025”¹ är en central del av folkhälsopolitiken. I strategin finns det ett stärkt jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv samt en tydligare koppling till brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete. Strategin framhåller också ett tydligare fokus på samverkan. För första gången innefattar den nationella strategin spel om pengar, tobaks- och nikotinprodukter samt att narkotikaområdet även innefattar narkotikaklassade läkemedel. Narkotikapreventionen förstärks med en nollvision.

Programmet har sin utgångspunkt i ”Hållbarhetsprogram för Lekebergs kommun 2022–2030”². ANDTS-programmet anger Lekeberg kommuns övergripande prioriteringar inom ANDTS-området (alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak- och nikotinprodukter samt spel om pengar) och ska tala om vad kommunen vill uppnå. Programmet är till för samtliga medborgare och anställda i Lekebergs kommun; barn, ungdomar, vuxna och äldre. Lekebergs kommun ska aktivt verka för skapande av trygga miljöer inom ANDTS-området för alla individer.

Programmet konkretiseras genom en handlingsplan som kopplas till de övergripande målen som kommunfullmäktige beslutar om.

Syfte

Det övergripande syftet med det ANDTS-politiska programmet är att bidra till en god folkhälsa, minskad brottslighet samt minskade sociala och ekonomiska kostnader för samhället. Programmet omfattar alla medborgare och anställda i Lekebergs kommun.

Perspektiv i ANDTS-arbetet

Arbetet med ANDTS ska ha sin grund i ”Hållbarhetsprogram för Lekebergs kommun 2022–2030” och det förebyggande arbetet ska genomsyras av ett jämlikhet- och jämställdhetsperspektiv.

Jämlikhet handlar om alla människors lika värde och att alla ska behandlas likvärdigt. Med jämlikhet menas i detta sammanhang exempelvis att alla människor ska ha samma möjligheter till förebyggande insatser mot ANDTS

¹ [en-samlad-strategi-for-alkohol--narkotika--dopnings--och-tobakspolitiken-samt-spel-om-pengar-20222025-skr.-202122213 \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/491315/1/1620222213)

² [Hållbarhetsprogram för Lekebergs kommun 2022-2030.pdf](#)

oavsett kön, funktionsnedsättning, sexuell läggning, religion, personens ursprung eller ålder. Jämställdhet handlar om jämlikhet mellan kvinnor och män. Med jämställdhet menas i detta sammanhang exempelvis att alla ska ha samma möjligheter till miljöer utan ANDTS oavsett könsidentitet.

Det förebyggande arbetet ska även genomsyras av ett barnrättsperspektiv vilket innebär att verksamheter och medarbetare arbetar rättighetsbaserat, och att insatser utgår från barnkonventionen. I barnkonventionen finns flera artiklar som har bäring på ANDTS-arbetet. Barn ska skyddas från narkotika (artikel 33). Barn har rätt till skydd mot alla former av våld (artikel 19) och rätt till social trygghet (artikel 26). Vid alla åtgärder som rör ett barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa (artikel 3). Barn ska ha möjlighet att komma till tals och göras delaktiga i frågor som berör dem (artikel 12).

Det ANDTS-förebyggande arbetet ska även kopplas samman med det brottsförebyggande arbetet. Det brottsförebyggande arbetet handlar om att förhindra och förebygga brott och därigenom öka tryggheten, både den sociala och den situationella.

Organisation ANDTS

Det finns en struktur för arbetet med ANDTS i Lekebergs kommun, idag bestående av en arbetsgrupp och en styrgrupp. Strukturen är föränderlig men det är viktigt att det finns ett systematiskt och kontinuerligt arbetssätt med frågorna.

Hälsofrämjande och förebyggande ANDTS-arbete

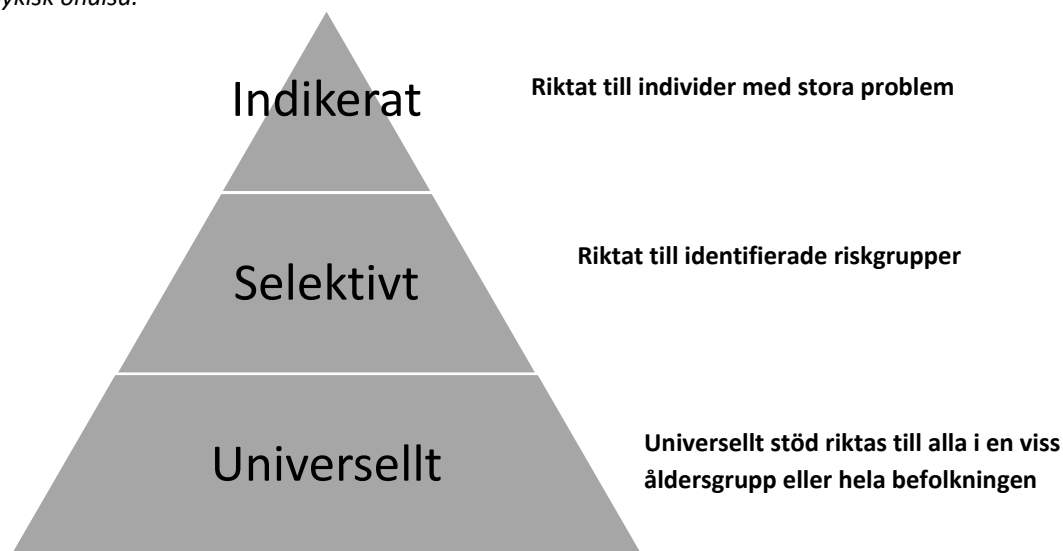
Användning av alkohol, narkotika, dopning och tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar riskerar att leda till negativa hälsokonsekvenser. Förutom att individer och närstående drabbas orsakar det stora kostnader för samhället. Ett effektivt folkhälsoarbete innehåller både främjande och förebyggande insatser. Ett främjande arbete innebär att förstärka hälsa och välmående och ett förebyggande arbete handlar om att vidta åtgärder för att förhindra att skada uppstår. Kommunen har även ett ansvar att arbeta med åtgärdande insatser, vilket kan innebära insatser när en person redan drabbats av ohälsa.

Avgörande för utformningen av ANDTS-arbete är kunskap om vilka de viktigaste skydds- och riskfaktorerna är och hur dessa ska kunna främjas respektive motverkas. En skyddsfaktor är en faktor som stärker och skyddar mot uppkomst av ohälsa eller sjukdom. En persons hälsa är starkt förknippad med ett antal skyddsfaktorer, det vill säga ju fler skyddsfaktorer desto bättre hälsa. En riskfaktor däremot är en indikator som påtalar ökad risk för att en person ska drabbas av ohälsa, sjukdom, skada eller utveckla ohälsosamt beteende. Skydds- och riskfaktorer kan vara biologiska, sociala, ekonomiska eller miljömässiga.

Folkhälsoarbetet bör fokusera på att främja hälsa vilket innebär att stärka skyddsfaktorer och förebygga ohälsa genom att minska antalet riskfaktorer. Skydds- och riskfaktorer förekommer på individ-, grupp- och samhällsnivå. Dessa faktorer kallas även bestämningsfaktorer som påverkar vår hälsa. I det ANDTS-

förebyggande arbetet bör universella insatser kombineras med selektiva och indikerade insatser. Dessa nivåer illustreras i preventionspyramiden 1 (se figur 1).

¹Sveriges kommuner och landsting. (2008). *Rätt insatser för barn och ungdomar med psykisk ohälsa.*

Figur 1: Preventionspyramiden.

Mål för ANDTS

Riksdagen antog år 2022 en ny nationell strategi för arbetet med alkohol-, narkotika-, dopning, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar (2022–2025). Det övergripande målet för ANDTS-politiken är ”ett samhälle fritt från narkotika och dopning med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter” (Prop.2020/21:132).

Lekebergs kommun har fokus på de första sex målen i den nationella strategin, då det sjunde målet lyfter det internationella ANDTS-arbetet.

Strategins utgångspunkter är:

- För att främja långsiktighet och kontinuitet ligger de övergripande målen för alkohol-, narkotika- dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) respektive målet för samhällets insatser mot spelberoende (S) fast.
- Strategin tar ett samlat grepp om både ANDT och spel om pengar.
- Inom narkotikaområdet omfattar strategin även narkotikaklassade läkemedel och tobaksbegreppet omfattar även andra nikotinprodukter.
- För att uppnå regeringens ambitioner bör jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet stärkas ytterligare och skyddet för barn och unga genomsyra ANDTS-arbetet på alla nivåer.
- Samverkan mellan myndigheter och andra berörda aktörer bör genomsyra arbete.

Lekebergs kommuns övergripande mål inom ANDTS-området 2024-2026

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel, och tobaks- och nikotinprodukter samt skadeverkningar av spel om pengar ska minska.
2. Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar.
3. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller debuterar tidigt med alkohol och spel om pengar ska minska.
4. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska.
5. Personer med skadligt bruk, eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet.
6. Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller spel om pengar ska minska.

Utvärdering

Socialnämnden ansvarar för utvärderingen av det ANDTS-politiska programmet.